

Achtergrond

BAKAKIYOO-PEE: Populaire Marron muziek en dans

artikel geschreven door André Mosis

Dit artikel over Bakakiyoo pee heeft betrekking op de muziekstijlen die rond de Tweede Wereldoorlog door Marron beoefenaars tot genres zijn ontwikkeld. Deze samenvatting over de ontwikkeling van de moderne Marron muziekstijlen is geschreven voor studenten en geïnteresseerden die goed op de hoogte zijn van de traditionele Marrongemeenschappen.

Contextgebonden

Muziek is nog steeds contextgebonden in de traditionele Marronsamenlevingen in Suriname. Zoals eerder is aangekondigd zijn bepaalde muziekstijlen beperkt tot begrafenisceremoniën. Het is in principe niet toegestaan om de muziek in die context op te nemen om het vervolgens via de radio te laten horen. Muzikanten mogen deze muziekstijlen niet repeteren. Deze en sommige andere stijlen zijn alleen voor ingewijden toegankelijk.

Bakakiyoo pee

Jonge muzikanten hebben vrijwel altijd geëxperimenteerd op muziekinstrumenten en nieuwe stijlen ontwikkeld die niet gebonden zijn aan een bepaalde ceremonie. Deze ontwikkeling staat bekend in de Aukaanse gemeenschap als *bakakiyoo pee* (de vrije feestmuziekstijlen voor de jongeren). Het Aukaanse begrip *bakakiyoo* is ruim en betekent: modern, jongeren, progressief en ontwikkelingen die in het recente verleden hebben plaatsgevonden. In de Aukaanse samenleving wordt de *bakakiyoo pee* geplaatst tegen de achtergrond van de moderne ontwikkelingen, die in stand wordt gehouden door de meer hervormingsgezinde Marrons. Voornamelijk jongeren proberen populaire muziekstijlen een plaats te geven binnen het bestaande repertoire van de traditionele sociale muziekgenres. Deze stuit op verzet bij sommige notabelen en ouderen, aangezien de traditionele muziekgenres veelal context gebonden zijn. Vele muzikanten houden rekening met deze gevoelens en passen tijdens hun optredens in het binnenland hun repertoire dienovereenkomstig aan. Het liederen repertoire van de populaire muziek is groot en verschaft informatie over verschillende sociale ontwikkelingen.

Ontstaan van de Bakakiyoo pee

Bakakiyoo pee heeft betrekking op de muziekstijlen die rond de Tweede Wereldoorlog zijn ontstaan en waarvan sommigen nog in ontwikkeling zijn. Een aantal van deze stijlen is ontstaan door experimenten van individuele Marrons die in contact kwamen met muzikanten die andere soorten muziek speelden. Deze Marrons waren onder de indruk van de muziek en de muziekinstrumenten die hun idolen speelden. Wat zij zagen en hoorden, probeerden zij na te bootsen. Zowel de naam van de oorspronkelijke stijlen als de uitvoering daarvan, hadden de experimenterende beoefenaars zich toegeëigend. De genres die hiertoe gerekend kunnen worden zijn *maselo*, *amonika pee* en *lama*. De beoefenaars hadden hun idolen veelal geïmiteerd. De muziek die uiteindelijk ontstaat, is vaak opgebouwd uit elementen van de oorspronkelijke muziek en de eigen inbreng van de beoefenaars. Binnen deze dynamische ontwikkelingen waren die beoefenaars enigszins beïnvloed door de tradities van de autochtone muzikanten. De beoefenaars vervulden een rol als representanten van de autochtone muzikanten. Ze probeerden in de taal van de autochtone muzikanten te zingen en bootsten hun bewegingen na. De ervaring heeft ons geleerd dat de toekomst van dergelijke nieuwe muziekstijlen slechts enkele jaren standhouden in de traditionele Marrongemeenschappen.

Maselo

Maselo is afgeleid van het Nederlandse marcheren. Marrons uit het Cottica gebied die militairen marsmuziek zagen spelen, trachten zij na te bootsen. Zij marcheerden in groepen en zongen liederen die gebaseerd waren op melodieën van vooral het blaaswerk. De muzikanten gebruikten drums die aan weerszijden voorzien waren van dierenhuiden, die zij met stokken bespeelden. Sommige *maselo* groepen beschikten zelf over blaasinstrumenten. *Maselo* in de vorm van "muziekkorpsen", is na tientallen jaren vanaf haar ontstaan rond de Tweede wereld oorlog, verdwenen uit de Marrongemeenschappen.

Amonika pee

Amonika is afgeleid van het woord harmonica. Rond de jaren veertig waaide de populaire merengue muziek uit Latijns Amerika over naar het Surinaamse binnenland. Marrons die de merengue muziek en dans in het kustgebied hebben meegemaakt, ontdekten daar de mondharmonica en de handharmonica. Beide instrumenten domineerden in de merengue. Enkele

marrons hebben instrumenten gekocht die zij autodidactisch speelden. Eerst werden de harmonica's gecombineerd met drummuziek. In die setting stond de muziek bekend als *amonika pee*. De muziek en de dans werden afgeleid van de merengue. Geleidelijk verdwenen de harmonica's uit de ensembles en werden vooral door solisten gebruikt. Toen de harmonica's uit de handen van de laatste solisten verdwenen, is de *amonika pee* ook op een natuurlijke manier tot het verleden gaan behoren.

Lama

Lama is niet afgeleid van een Nederlands begrip of een instrument. Marrons die de stad bezochten kwamen vooral in hoerige marktomgevingen terecht. Daar ontdekten zij parendansen zoals setdans, bolero en wals. In tegenstelling tot de Marrongemeenschappen, waar mannen en vrouwen apart door een masterdrummer ter dans uitgenodigd worden, zagen zij dansers en danseressen omhelzend dansen. Zij zagen dat als een vorm van seksualiteit en noemden die dansstijlen *lama* oftewel *lamba* (seksualiteit). *Lama* werd als dansstijl met een enigszins competitief element geïntroduceerd in enkele Marronsamenlevingen. De muzikanten waren vrij en pasten willekeurig hun drummuziek aan bij de dans. Het waren mannen die dansten en geen paren. Virtuoze heupbewegingen en gestileerde dansspasjes stonden centraal bij de lama dans. Marrons aan de boven Suriname (Samakaners) hebben de lama ontwikkeld tot een bezienswaardige en spectaculaire muziek en dansstijl.

Maselo, Amonika pee en lama zijn verdwenen uit de muziekwereld van de Marrons maar ze hebben sporen na gelaten bij de muziekstijlen die daarna zijn ontwikkeld. In de Aukaanse gemeenschappen hebben bovengenoemde muziekstijlen elementair bijgedragen aan de ontwikkeling van de Loonsey en de Aleke.

Grensoverschrijdende muziek

De geschiedenis heeft ons geleerd dat een muzikant niet beperkt is tot de grenzen van een bepaalde cultuur. Muzikanten verbinden cultuur met culturen. Het instrumentarium, zoals wij die kennen bij vooral de *bakakiyoo pee*, is in de loop der jaren aangevuld met muziekinstrumenten van andere soorten muziek. In sommige gevallen zijn traditionele muziekinstrumenten vervangen door westerse. Beoefenaars van de *bakakiyoo pee* zijn altijd gefocust op moderne ontwikkelingen in de wereldmuziek. Al gauw hebben zij behoefte gehad aan een veel grotere geluidsintensiteit bij de presentatie van hun muziek. De artiesten verenigen zich in kleine muziekformaties. De aanwezigheid van populaire muziekformaties is een feit. Muzikanten kijken steeds weer tegen nieuwe uitdagingen aan. Het gebruik van moderne apparatuur heeft definitief zijn intrede gedaan binnen de Marrongemeenschappen. Mengpanelen, geluidsversterkers, microfoons en grote geluidsboxen zijn niet meer weg te denken bij de presentatie van de *bakakiyoo pee*. De kwaliteit van de *bakakiyoo pee* is verbeterd door het gebruiken van moderne apparatuur en de toevoeging van enkele westerse muziekinstrumenten.

De ontwikkeling van traditionele muziek met duidelijk herkenbare patronen zal niet behouden blijven zonder invloed van de moderne wereld. Tevens loopt de traditionele muziek het gevaar, niet verder ontwikkeld te worden doordat jongeren steeds minder belangstelling voor tonen.

Tegenwoordig vindt er in bepaalde dorpen een doorbraak plaats van de moderne muziek. Het gebeurt wel eens dat tijdens de *bookode* (gemeenschappelijke bijeenkomsten ter afsluiting van de rouw periode) in sommige dorpen, in plaats van het *bookode repertoire*, alleen maar moderne muziek gespeeld wordt. Weer zijn er in andere dorpen de zogenaamde soulboxen (stereo installatie) en Live moderne Muziek Bands geïntroduceerd, waarbij er gedanst wordt op elektronisch versterkt muziek. Soms wordt er tijdens de *bookode* gelijktijdig een *gaansamapee* opgevoerd en gedanst op de tonen van de soulbox. De traditionele muziek en dansstijlen, worden ten gevolge van deze ontwikkelingen steeds meer het monopolie van de ouderen en worden aldus bedreigd in hun bestaan. Vanaf de jaren tachtig proberen sociaal culturele verenigingen uit de stad verandering te brengen aan deze situatie. In samenwerking met dorpsbesturen worden de activiteiten rond de *bookode* ontplooid. Na afloop van de rituelen, voeren de ouderen de traditionele muziek en dansstijlen op. Daarna komen de jongeren met hun moderne muziek.

Kingbotho Art Studio

Haverschmidtstraat 96, 2522 VT Den Haag
Telefoon: 070 3890473 | Mobiel: 06 22379524
E-mail: kingbotho@hotmail | andreosis@lycos.nl
Fax: 084723

